

DIMÉNY ERIKA

BÉKEBELI OTTHONOK. KIÁLLÍTÁS ÉS MÚZEUMPEDAGÓGIA AZ INCZE LÁSZLÓ CÉHTÖRTÉNETI MÚZEUMBAN¹

A KIÁLLÍTÁS

A kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeum 2005-től tudatosan gyűjti és dolgozza fel a város polgári emlékeit és dokumentumait. Ez az intézmény kiállításai-
ban, a munkatársak szakmai publikációiban is tükröződik. Így rendeztünk
már időszakos és vándorkiállításokat a háromszéki századfordulós polgári
viseletekből *Jó ruhában járni kelni* címmel. Dimény Attila muzeológus több
előadást tartott, több tanulmányt közölt a város polgárságával kapcsolato-
san, Dobolyi Annamária művészettörténész pedig a kézdivásárhelyi épített
örökséggel foglalkozik (Dimény 2010, 2011a, 2011b; Dobolyi 2007).

A tárgyalat kiállítás a 19–20. század fordulójának polgári lakáskultúrájá-
ból és használati tárgyaiból nyújtott ízelítőt. Ahhoz, hogy a kiállítás létre-
jöjjön, jelentősen hozzájárult az a tény, hogy 2011-ben a Nemzeti Kulturális
Alap támogatásával a zabolai Csángó Néprajzi Múzeum meg tudta vásá-
rolni a pávai Bartha tanítóházaspár egykori bútorait, illetve, hogy a kézdí-
vásárhelyi Szócs Emese és Johann Taierling rendelkezésünkre bocsátottak
egy nagypolgári hálózobabútort. Célunk az volt, hogy a bútoregyüttesek
és a különböző kiegészítők segítségével a századforduló polgári lakásainak
hangulatát ragadjuk meg, valamint, hogy erről az életformáról, életérzés-
ről, az általuk kifejezhető értékrendről nyújtsunk a látogatóknak minél
több információt. A bútorstílusokra és a kézdivásárhelyi asztalosságra vo-
natkozó információkat² az előszobában elhelyezett, fotókkal ellátott pan-
nókról lehetett elolvasni magyar és román nyelven.

1 A *Polgári lakáskultúra Háromszéken a 19–20. század fordulóján* című kiállítás
2011. november 6. – 2012. február 25. között volt kiállítva.

2 Információink forrásaként a következő műveket használtuk: Kaesz 1995, Gyáni
1999, Gyáni–Kövér 2003, Márai 2010, Kosztolányi 1993.

Az általunk kiállított bútorok jelentős része historizáló stílusú volt. A szalngarnitúra, az ebédlő és az egyik hálószoba ónémet stílusú. A masszív, sötét színű és épületszerű bútorok legfőbb jellemvonása a monumentalitás és a zömökség. Épületelemekre emlékeztetnek a különböző párkányok, pillérek, timpanonok és a dúsan faragott díszítmények is. A tekintélyt sugalló bútorok, a műveltséget, gazdagságot, pompát sejtető kiegészítőkkel, használati tárgyakkal együtt elsősorban a társas érintkezés színhelyén, a szalonban és az ebédlőben a háziak tekintélyét, státuszát hangsúlyozták, közvetítették a vendégek számára. A 19. század végén igen elterjedt volt ez a bútortípus, mivel a feltörekvő polgári középosztály is megvásárolhatta. A fehér hálószobabútor késői rokokó utánzat. Könnyed, elegáns formái az intim szféra kényelmét, lakályosságát növelik.

A polgárosodás hatására a korábbi közös lakóter széttagolódott, különböző életfunkciók mentén, belső egységekre, terekre. Az új, funkcionális lakáshasználat szerint a szalon és ebédlő a társas élet reprezentatív tere lett, a férfi és női szoba (budoár), illetve a hálószoba már az intim szférához tartozott, az egyén visszavonulását, elkülönülését szolgálta. Eszerint mi is a kiállítást négy egységre tagoltuk, a korabeli lakáskultúra reprezentatív és intim szférájának megfelelően egy szalont, egy ebédlőt és két (kispolgári és gazdagabb nagypolgári) hálószobát rendeztünk be, a korabeli kárpitot imitáló anyaggal bevont álfalakkal választva szét a kiállítási teret.

1. A szalon vagy fogadószoba volt az egykori polgári lakások legdíszesebben berendezett, reprezentációt szolgáló helyisége, a társas élet színhelye. Itt kaptak helyet a legdrágább, legelegánsabb bútorok, habár igazából ritkán használták, sokszor télen hetekig nem is fűtötték ezeket a szobákat. A szalngarnitúra mindig azonos darabokból állt, és ezeket térben általában ugyanúgy helyezték el. Egy vagy két pamlag (kanapé, dívány) tartozott hozzá, valamint négy-nyolc szék, karosszék és zsámoly. Továbbá asztalok, szekrények, nagy tükrök egészítették ki a berendezést. Gyakran itt kapott helyet a zongora, illetve, ha nem volt a lakásban külön dolgozószoba, akkor az íróasztal és a könyvszekrény is. Nagy virágokkal, képekkel, órákkal tették díszesebbé, ünnepélyesebbé ezt a helyiséget. A textíliák (szőnyegek, függönyök, drapériák) mind tökéletes összhangban álltak egymással, sejtelmessé, régiessé és titokzatossá tették a szoba hangulatát. A kiállított szalngarnitúra a pávai Bartha tanítóházaspár tulajdona volt, és pamlagból, asztalkából, két támlás székből, két karosszékből, két zsámolyos székből állt. Övék volt a nagyméretű ónémet íróasztal is, amelyről biztosan tudjuk a belsejében található pecsét alapján, hogy kézdivásárhelyi asztalosműhelyben készült. A bútorokat a kézdivásárhelyi múzeum tulajdonában lévő, illetve magánszemélyektől kölcsönzött egyéb tárgyakkal: asztallal, patefonnal, órával, festményekkel, fotókkal, pipatóriummal, korabeli társasjátékokkal, fogással, írószertartóval, hamuzóval, könyvekkel egészítettük ki. (1–2. fotó)

2. A 19–20. század fordulóján a polgári családok **ebédlője** is általában azonos minták alapján volt berendezve. A nagy, többnyire kihúzható ebédlőasztalhoz 6 vagy 12 magas támlájú, általában bőrrel kárpitozott szék tartozott, de előfordultak nádszékek, ritkán plüssel bevont székek is. A legjellegzetesebb ebédlői bútordarab az ebédlőszekrény, a kredenc, ez gyakran faragásokkal, márvánnyal díszített. Itt volt kiállítva a reprezentatív alkalmakkor használt díszes étkészlet. Az ebédlő további bútorai lehetnek fekvő- és ülőgarnitúrák, kisasztalok, tálalóasztalok, aranyozott keretű fali vagy konzolos, tehát asztallal és szekrénykével egybeépített tükrök és faliórák. A mi ebédlőnket a pávai tanítók asztala, illetve 6 bőrrel kárpitozott széke, egy üvegajtós ónémet ebédlőszekrény, valamint egy 1830-as évekbeli tálaló és egy kaszten alkotta. Ezeket tettük léletszerűbbé a többnyire Szócs Emesétől kölcsönzött használati tárgyakkal, textíliákkal (abroszok, szalvéták, polccsikok, csipkék), üvegekkel, edényekkel, evőeszközökkel, gyertyatartóval.

Meleg, otthonias hangulatot árasztott az ünnepi ebédre terített asztal, és apró részletek varázsolták életszerűvé a kiállítást: a gyümölcstartókban elhelyezett gyümölcsök, az üvegekbe töltött ital, a kis tálkákba tett dió, mogyoró (ami aztán a többhetes kiállítás alatt el is tűnt, bizonyítva azt is, hogy a látogatók használták, aktív részesei voltak a kiállításnak...). Ebben és a további egységekben is a kor divatjának megfelelő nagy méretű cserepes növényeket is elhelyeztünk, ami plusz életet vitt a kiállításba, ugyanúgy, mint az adventi időszakban égő gyertyák és a folyamatosan használt illatosítók is. (3–5. fotó)

3. A hálószoba tipikus berendezési tárgyai az ágyak, az éjjeliszekrények, a fürdőszobák elterjedése előtt pedig a mosdószekrény vagy mosdóasztal. Ugyancsak ebben a szobában kaptak helyet a ruhásszekrények, asztalok és székek. Nem hiányozhatott a tükör sem, ami lehetett nagy, aranyozott keretű fali-, álló- vagy pipereasztalkával egybeépített tükör. A hálószoba berendezését faliórák, olajfestmények, családi vagy vallásos tematikájú képek, világítóeszközök, különböző textiliák (szőnyegek, csipkefüggönyök, drapériák, ágy- és asztalterítők) egészítették ki. Külön férfiszoba vagy budoár hiányában ez a szoba is szolgálhatott dolgozószobaként, tehát esetenként íróasztalok, könyvszekrények is helyet kaphattak a hálószobában. A kispolgári barna, ónémet hálószobabútor a tanítóházaspáré volt. Ágyak, éjjeliszekrények, ruhásszekrény és nagy faragott tükör, az intim szférát hangsúlyozó személyes fotók díszítik. Itt is drapériákkal, függönyökkel, terítővel egészítettük ki a kiállítást, személyes tárgyak hiányában pedig dísztárgyakkal. Az egyszékes belül kiállított írószekrény a kézdivásárhelyi református egyház tulajdona, a kézdivásárhelyen szolgáló lelkészek használták. Órával, petróleumlámpával, régi könyvekkel, újságokkal kiegészítve vált még hitelesebbé. (6–9. fotó)

4. Ez a szoba egyszerűbb, visszafogottabb hangulatú volt szemben a sokkal díszesebb, gazdagabb, látványosabb neorokokó **fehér hálószobabútorral**. Itt sokkal inkább a kényelmen, az intim szféra sejtelmességén volt a hangsúly. A garnitúra franciaágyból, éjjeliszekrényekből, reggelizőasztalból és székekből, tükrös toalettasztalból és karosszékből, nagy tükrös ruhásszekrényből és egy kisebb fiókos szekrényből állt. Itt is növények, függönyök, képek és egyéb apró kiegészítők tették teljessé a képet. Érdekes ennek a bútoreggyüttesnek az élete is, hisz tudjuk róla, hogy Szegedi László, a brassói *Wienerische mode* divatárkereskedés egykori tulajdonosa vásárolta Bécsből kézdivásárhelyi származású feleségének, Kovács Ilonának házasságuk alkalmával. 1950-ben a család vagyonát Brassóban államosították, őket pedig Kézdivásárhelyre száműzték. A bútor akkor került Kézdivásárhelyre, az Apafy utcai családi házba. A Szegedi házaspár halála után lányuk, Szegedi Ilona, Nagy Lajos Dezső felesége örökölte és vitte magával Kolozsvárra 1960-ban. 2011-ben bekövetkezett halála után unokahúga, Szőcs Emese örökölte a bútort, amely azóta Johann Tairerling, a kézdivásárhelyi Nagy István szeszgyáros és gazdálkodó dédunokája tulajdonában van. (10–12. fotó)

Összesen megközelítőleg 300 tárgyat állítottunk ki.

A kézdivásárhelyi laikus közönség mellett a kiállítás elnyerte a székelyföldi muzeológus kollegák tetszését is, így az anyag egy része vándorkiállítás formájában Udvarhelyen és Gyergyószentmiklóson is ki lett állítva. A székelyudvarhelyi Haáz Rezső Múzeumban 2012 augusztusában, a gyergyószentmiklósi Tarisznyás Márton Múzeumban 2012 októberében nyitottuk meg a vándorkiállítást. Jelenleg az anyag a zabolai Csángó Múzeum emeleti kiállítóterében látható, 2015 őszén a tervek szerint a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum fogja befogadni.

A KIÁLLÍTÁS NÉPSZERŰSÍTÉSE, LÁTOGATOTTSÁG, ÉRTÉKELÉS

A kézdivásárhelyi időszakos kiállítást időben és több csatornán hirdettük, népszerűsítettük. Plakátok, szórólapok, újságban és interneten megjelent felhívások tudósítottak a kiállítás megnyitójáról, a kiállítás időtartamáról, a kapcsolódó múzeumpedagógiai programokról. A kiállítás megnyitója után a helyi tévé kis riportban számolt be az eseményről. A kiállításról körülbelül 50 hivatkozás jelent meg a sajtóban, interneten.

A múzeumi nyilvántartásból a következő látogatottsági adatok állíthatók össze:

A kiállítás látogatottsági statisztikája				
Hónap	Egész áras	Fél áras*	Ingyenes**	Összesen
november	18	75	363	456
december	24	33	64	121
január	40	24	12	76
február	3	8	69	80
Összesen	85	140	508	733

* tanuló, egyetemista, nyugdíjas

** szervezett, bejelentett (iskolás) csoportok, akik csak ezt a kiállítást nézték meg

Ez viszonylag kis szám, hisz egy évvel korábban a *Körmönfontak. Fonatok, csomók, bogok* című kiállítást október–decemberben 1270-en nézték meg. Igaz, most közbeesett a megszokottnál hosszabb téli vakáció, az első félév karácsony előtt véget ért, dolgozatírások miatt sokan nem jöhettek el. Másfelől a helyiek érdektelenségével is magyarázható a gyengébb látogatottság, ugyanis sok olyan tanár nem hozta el diákjait a múzeumba, akik korábban minden kiállításunkat mindig megnézték. Az év eleji rendkívül hideg időjárás sem kedvezett sem a tárlatlátogatásnak, sem a szombatonként szervezett múzeumpedagógiai foglalkozásoknak.

A kiállításon elhelyezett látogatói kérdőívet, amely minden látogató számára elérhető volt, 13-an (a látogatók csupán 1,77%-a!) töltötték ki, többnyire a csoportokat hozó pedagógusok, de egyéni látogatók is. Ez a tény is, valamint az, hogy csak nagyon kevesen írnak pl. a vendégkönyvbe, azt jelzi, hogy a múzeumlátogatási kultúránkat még fejleszteni kell. A múzeumpedagógiai foglalkozásokon, gyerekcsoportok vezetése közben el szoktuk mondani, hogy hasznos, illik beírni a vendégkönyvbe, megfogalmazni a véleményt a látottakról. Úgy, ahogy a látogatóknak elvárásai vannak a múzeummal, kiállítással, múzeumi dolgozókkal szemben, az is természetes lenne, hogy a maga során valamiféle visszajelzést nyújtson – legyen az negatív vagy pozitív kritika, megjegyzés, meglátás. A kérdőívnek, amelyet név nélkül kellett kitölteni, az volt a célja, hogy a válaszokat figyelembe véve a továbbiakban tevékenységeinkkel megpróbálhassunk eleget tenni a látogatók igényeinek, elvárásainak. A kitöltött válaszokból, még akkor is ha szám szerint kevés, de levonhatóak bizonyos következtetések:

1. Honnan értesültek a kiállításról, azaz nekünk hol érdemes, kell a tevékenységeinket, rendezvényeinket meghirdetni? A lapon több választ is meg lehetett jelölni, így a három

személynek a kapunkon, illetve tanintézményekben elhelyezett plakát hívta fel a figyelmét. Haton mástól hallották, kollegáktól, tanároktól, ismerősöktől, barátoktól. Ez azért is érdekes, mert a kézdivásárhelyi múzeubarát közönség (városi előljárók, tanárok, orvosok, ügyvédek, nyugdíjas értelmiségiek stb.) az elmúlt negyven évben megszokta, hogy általában névre szóló meghívót kap. Ez elég jelentős anyagi terhet jelent az intézménynek, hisz a meghívók szerkesztése, nyomtatása, a borítékok mind pénzbe kerülnek, és a múzeumi munkatársaknak – teremőrnek, gyűjteménykezelőknek, muzeológusoknak egyaránt napokba telik kihordani, kézbesíteni a meghívókat, megspórolandó a felesleges postaköltséget. Jó ideje, akinek tehetjük, interneten, e-mailben küldjük a meghívót, megosztjuk a közösségi oldalakon (Iwiw, Facebook), internetes portálokon is közöljük (Kézdí info, Transindex, Székhelyek), illetve a helyi és megyeközponti napilapoknak (Háromszék, Székely Hírmondó, Székely Újság), tévé- és rádióadóknak (Poyp Tv, Siculus Rádió, Profi Rádió) elküldjük közlés végett. Így látogatóink közül haton a sajtóból értesültek a kiállításról és a múzeumpedagógiai foglalkozásról, ebből ketten a Háromszék napilapot jegyezték meg információforrásként. Egy látogató tévéből értesült, egy az internetről. Rádiót senki nem jelölt meg.

2. Második kérdésünk arra vonatkozott, hogy a kiállítás mennyire érte el kitűzött célját, tükrözte-e a tárlat azt a szándékunkat, hogy bemutassuk a kézdivásárhelyi polgárság század eleji lakáskultúráját, használati tárgyait, értékrendjét? Erre a kérdésre mindenki igennel válaszolt, sőt, további határozókkal és jelzőkkel látták el a választ: kiváló, határozottan, 100%-osan, nagyon hitelesen, értékes kiállítás, teljes mértékben, és volt, aki élménynek nevezte a kiállítást.

3. Következő kérdésünk az volt, hogy milyen témákat javasolnak a további szakmai (nem képzőművészeti) kiállításainkhoz és hogy ehhez kölcsönöznének-e tárgyakat, látva azt, hogy ehhez a kiállításához is sok magánszemély hozzájárult? Erre is igennel válaszoltak a látogatók. Érdekes megfigyelni, hogy a néhány papírra vetett mondatból a múzeumlátogatásnak, a kiállítás-fogyasztásnak milyen érzelmi rugói mutatkoznak meg, hogyan fogalmazzák meg azt, hogy a kiállítás lehet élmény, hathat az értelemre és érzelmekre egyaránt, összekötő kapocs lehet generációk és emberek között (hisz a múzeumot kollektív emlékezetként is meghatározhatjuk), hogy a kiállított konkrét tárgyaknak milyen erős hatása lehet a szemlélőre. Az is kiderült, hogy akit megérintett a kiállítás, az szívesen implikálná a továbbiakban személyesen is. Íme néhány válasz: *„Megnéznék más kiállításokat is. Javaslat: régi használati tárgyak, festmények. Ha van, kölcsönöznék.”*, *„Szívesen nézek minden olyan jellegű kiállítást, amely az őseink életével, szokásaival kapcsolatos tárgyakat mutat be.”*, *„Igen örömmel és érdeklődéssel bármilyen témát”*, *„Élet a konyhában”*, *„Nagyon szeretem az effajta kiállításokat. Hasznunkra válnak”, „nagyon szívesen nézek meg bármilyen kiállítást, és ha módomban állna kölcsönöznék is bármilyen tárgyat.”* Saját hibám, hogy a kérdőíven nem kérdeztem rá a látogatók korára, nemére, iskolázottságára, hisz ez is segítene abban, hogy kiderítsük, melyik korosztály milyen témák iránt érdeklődik leginkább, mi az, amire fogékonyabb, amire szüksége van, mi az, amit a múzeumtól, egy-egy kiállítástól elvárnak. Erre a továbbiakban ún. focus group vizsgálatokkal keresünk választ.

4. A tárlatvezető, teremőrök munkájára vonatkozott egy kérdés, arra, hogy nyújtottak-e segítséget, eligazítást a tárlatlátogatás során. A kézdivásárhelyi múzeum munkatársai számára prioritás ez a fajta tevékenység, figyelünk arra, hogy a látogató ne csak az írott információkkal, pannókkal, feliratokkal maradjon, hanem lehetőleg szóbeli információkat is kapjon a kiállításról. Meggyőződésünk, hogy a személyes kontaktus a múzeumi munkatársakkal, azzal a hozzáállással, amiből kitűnik, hogy mit és miért tartunk értéknek, bemutatásra, őrzésre méltónak, alátámasztjuk, megerősítjük ezeket az információkat. Ez óriási felelősséget jelent számunkra, és igyekszünk ennek tisztességgel

és legjobb tudásunk szerint eleget is tenni. Látogatóink visszajelzéseiből látjuk, hogy erre szükség van, ezt értékelik is. *„Minden elismerésem, és köszönetemet szeretném kifejezni a tárlat bemutatásáért”, „Nagyon érdekes dolgokat mesélnek, úgy, hogy a gyermekek is értsék. Nekem felnőtként is érdekes.”, „Szép beszámolót hallhattunk és megértettem a múltbeli értékek bemutatását”, „Igen, nagyon ügyesek, ötletesek”, Igen, segítettek, „elégedett vagyok”.*

5. Egy következő kérdésben arra kértük a kérdőívet kitöltőket, hogy 1-től 10-ig terjedő pontozással értékeljék a kiállítás anyagát, a látványt és a bemutatás módját, valamint a kiállításához kapcsolódó egyéb rendezvényeket. Ezt nem mindenki töltötte ki, legtöbben azt jelezték, hogy a kiállításához kapcsolódó tevékenységeket nem ismerik, nem tudnak róluk. Ezeket ugyanott hirdettük, ahol magát a kiállítást, a kéthetente tartott rendezvényeket azon a héten a sajtóban hoztak, rádióban folyamatosan bementék, és mi is közöltük a gyerekcsoportokkal. A kiállítás anyagát tizenketten 10-essel, egy személy 9-essel pontozta, a bemutatás módját, a látványt mindenki maximálisan értékelte, a rendezvényekről haton nem nyilatkoztak, haton 10-es, egy személy 8-ast adott rá.

Lehetőség volt egyéb megjegyzéseket is megfogalmazni, itt általában megköszönték az élményt, a tárlatvezetést, még egyszer tetszésüket fejezték ki, egy anyuka pedig a szombat délelőtti múzeumpedagógiai foglalkozásra reflektált: *„Nagyon szépen köszönjük annak a lehetőségét, hogy a gyerekeink hasznosan tölthették a szombat délelőtti, más gyerekek társaságában. A következő alkalmakra is lelkesedéssel jövőnk”.*

Ugyancsak a visszacsatolás, visszajelzés eszköze lehet a vendégkönyv is. Ez is végig ki volt téve a kiállítás ideje alatt, jól látható helyen, a kérdőívek mellett. Ebbe is kevés megjegyzés került, volt, aki felkérés ellenére sem volt hajlandó megfogalmazni a kiállítással kapcsolatos érzéseit, gondolatait, idegenkednek tőle. Tanárok, pedagógusok biztatására többnyire a gyerekek írtak a füzetbe. Volt, aki egyszerűen azt jelezte, hogy itt volt, megnézte a kiállítást, *„Itt járt a Molnár Józsiás VIII. A osztálya”,* és alá írták a nevüket, *„Itt járt a sepsiszentgyörgyi Református Kollégium V, VI és VII osztályok és nagyon tetszett”,* míg voltak, akik bővebben kifejtették a véleményüket. Ezek közül tallózunk: *„Nagyon érdekes kiállítás. Visszarepít a múltba, amelyet az olvasmányokból merítve most már a valóság is élénk tár”, „Kellemes és feledhetetlen élmény volt látni ezt a sok szép régi dolgot. Isten áldja önöket!”, „Egy szép kiállítás ami a mai diákok figyelmét is felkelti és a múzeumlátogatás ideje alatt is lekötötte figyelmüket és megmozgatta a fantáziájukat. Köszönjük szépen!”, „Eddig is nagy tisztelője voltam a kézdívsárhelyi múzeumnak, de most ez a kiállítás döbbsentett rá arra a hatalmas munkára, amelyet nagy szeretettel, alázattal és szakmai tudással végeznek. Gratulálok, le a kalappal!”, „Gratulálunk a szervezőknek és a tulajdonosoknak, hogy megőrizték a gyönyörű bútorokat”, „Egy csodálatos kiállítást volt szerencsém meglátogatni! Nagyon élhető és korabeli. Bárki meglátogatja, abban az időben találja magát, ahonnan ezek a tárgyak származnak. Gyönyörű! Köszönet érte!”, „tetszenek a régi könyvek, a parfüm és az evőeszközök. Nagyon szép minden”, „Valóban békebeli hangulatot áraszt a kiállítás. Igazán belátható ilyen bútorokkal a tér. Gratulálunk az ötletgazdának, a szervezőknek. Köszönöm az élményt!”, „Szinte ideköltöznénk egy kis nyugodtság végett”, „meghatódva állok és elakad a szavam ... ennek bizonyára van oka és öröme szolgálhat annak, aki még nézi a kiállítást...”, „Gratulálunk! Nagyon jó látni hogy hogyan éltek egykor a székelyföldi polgárok. Adja Isten, hogy sokan őrizzék büszkén hasonló értékeinket. Külön köszönjük a szervezőknek, hogy felhívják figyelmünket értékeinkre!”*

BÚTORMESÉK. MŰZEUMPEDAGÓGIAI FOGLALKOZÁSOK

Valamennyi tárlatot látogató gyerek, illetve diákcsoport különleges, életkoruknak, ismereteinek és érdeklődésüknek megfelelő tárlatvezetésben részesült a *Békebeli otthonok* kiállításon. Mindig figyelembe vettük, melyik iskolából, milyen szaktanárral érkeztek, és így volt bútorstílus-történeti, művészettörténeti, helytörténeti, történelmi, irodalom és polgári nevelés óra is a tárlaton. Emellett nyolc alkalomból álló foglalkozássorozatot is terveztem *Bútormesék* címmel. Az ötlet alapja a Petőfi Irodalmi Múzeum honlapján közölt Bútormesék bibliográfia volt, amit kiegészítettem és úgy állítottam össze, fűztem fűzérbe, hogy az egyes alkalmak is egységet alkossanak, illetve annak is élvezhető és érdekes legyen, aki valamennyi foglalkozásra eljön. A mi értelmezésünkben a múzeumpedagógia olyan tevékenységet jelent, amely szorosan kötődik egy adott kiállításhoz, érthetővé teszi azt a gyermekek számára. Most a látott kiállított tárgyakat kis, gyerekeknek írt igényes, színvonalas irodalmi alkotásokkal egészítettük ki, alkotó munkára is ösztönözve a gyerekeket, ugyanis arra kértük őket, hogy a tárlatnézés és a szöveg felolvasása után készítsenek illusztrációt a hallottakról, látottakról. Ez egyrészt kevés anyagi feltételt kívánt, hisz igazából papírra, színes ceruzára, filctollra volt szükségünk, másrészt hasznos és igen szükséges tevékenység is, melynek során egyik legfontosabb és leghatékonyabb kifejezési eszközünket, magát a nyelvet használtuk. Meggyőződésem, hogy a magyar nyelv ápolása, igényes művelése, a megértő olvasás, a szép, helyes, igényes beszéd, a beszélgetés a legkisebb kortól fontos, és minden alkalmat ki kell használni ennek fejlesztésére, gyakorlására.

A foglalkozásokon alkalmanként 2–10 gyerek vett részt (*13–15. fotó*), sokan több alkalmon is jelen voltak. Nem túl magas ez a részvételi arány, viszont a kézdivásárhelyi múzeum helyviszonyai, a kiállított és feldolgozandó anyag tekintetében ideális volt. Szombat délelőtt tartottuk a foglalkozásokat, azért, hogy ne a pedagógusok hozzáik tömegesen a gyerekeket – arra ott volt a tárlatlátogatás, hanem azok a szülők, nagyszülők, akik igényes foglalkozást kívántak biztosítani a gyerekeknek. Az irodalmi szövegekből kiindulva nagyobb óvodásoknak, kisiskolásoknak ajánlottuk elsősorban a tevékenységeket, az utolsókat pedig a középiskolásoknak.

Az első alkalomra 2011. november 12-én került sor *Mi van a szobában?* címmel. Ekkor az egyes bútorدارabokkal ismerkedtünk találós kérdések, szólások, közmondások és Nemes Nagy Ágnes *Mi van a szobában* című versciklusa segítségével. Következő foglalkozáson arról beszélgettünk, hogy *Hogyan készülnek a bútorok?* Weöres Sándor: *Tudom én már...*, Kányádi Sándor: *Három székláb* és Grimm *Terülj, terülj asztalkám!* című verseket, mesét olvastuk el, beszélgettünk meg. Decemberben, az ünnepek előtt az firtattuk, hogy *Kik laknak a bútorokban?* Mosonyi Aliz *Szekerénymese* és Döbrentey Ildikó *Sublót hercegnő* című meséjéből kiderült, hogy bizony a szekrények alján, fiókokban, polcokon mindenféle kis lények, állatkák, koboldok, manók rejtőzködnek, és utánuk kutakodva felfedeztük, hogy a Mikulás maga a kiállított nagy szekrény fiókjába rejtett finom cukorkákat a kis múzeumlátogatók számára. Januárban *A bútorok életéről* beszélgettünk, arról, hogy ezek a tárgyak is élnek, meghalnak, van fénykoruk és végük, hogy hiteles szemtanúi az emberi életnek. Zelk Zoltán *Egy asztal élete* és *Az asztal álma* című írásai mentén beszélgettünk, és érdekes volt látni, ahogy a többnyire óvodás korú gyerekek úgy nézték a kiállítást, hogy találgatták, egy-egy bútordarab mennyire „öreg”, és vajon mit mesélhetne ... Ezután arra derült fény, hogy maguk a tárgyak, a bútorok lehetnek varázslatosak, életre kelhetnek (Hárs László:

Varázslat, Lackfi János: *Keltető*). Utolsó alkalomra tervezett téma az *Utazás varázslatos bútorokkal* lett volna, amikor Erik Kästner *Május 35* című ifjúsági regényéből olvastunk volna fel, illetve a Presser Gábor – Varró Dániel *Túl a maszat hegyen* című musical refrénjét hallgattuk volna meg, de mivel csak óvodás korú gyerekek voltak jelen, Andersen: *A repülő láda* című meséjét olvastuk, beszéltek, rajzoltuk. Minden alkalommal a gyerekek rajzait pannóra tűztük, a foglalkozásnak helyt adó kis teremben (ami egyébként sajnos raktár, és többnyire foglalt, így általában a múzeumpedagógiai foglalkozásokat csak a kiállítási felületen tudjuk megoldani) kis kiállítást rendeztünk belőle. Azért, hogy a gyerekek haza is vihessenek valamit, minden alkalommal a történethez vagy kiállításhoz valamiképpen kapcsolódó kis kifestőt, mandalát kaptak, amit kiszíneztek és elvihettek, illetve egy alkalommal, karácsony előtt, az ünnepi asztalra való szalvétahajtogatást tanultunk. Látna a gyerekrajzokat (ezekből izelítőként megmutatunk néhányat – 16–22. fotó), hallgatva a beszélgetéseket, merem remélni, hogy sikerült kis múzeumbarátokat megnyerni, hogy a foglalkozásokon résztvevő gyerekek ismeretekkel, élményekkel gazdagodtak és barátokra is szert tettek, miközben szüleik, kísérőik is értelmesen tölthették el az időt, nyugodtan megnézhatték a kiállítást.

Végző következtetésként az mondható el, hogy a jó kiállításokhoz, sikeres rendezvényekhez nagyon fontos minden apró mozzanatra odafigyelni. Kis múzeumok esetében ez sok, szerteágazó és olykor nehéz feladatokat ró a szakemberekre, kiegészítő személyzetre egyaránt, de annál nagyobb az elégtétel, amikor a látogatók elégedetten távoznak, visszatérnek a rendezvényeinkre, kiállításainkra, használják a múzeumot.

SZAKIRODALOM

DIMÉNY Attila

2010 Kézdivásárhely polgári fejlődésének belső tényezői a 20. század közepéig. In: Kinda István (főszerk.): *Acta Siculica 2010*. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy, 445–458.

2011a A kézdivásárhelyi polgárság egyesületi élete a 19. század második felétől a 20. század közepéig. In: Kinda István (főszerk.): *Acta Siculica 2011*. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy, 511–541.

2011b A publikus tér használata Kézdivásárhelyen a 19–20. században. In: Kinda István (szerk.): *Beavatás. Tanulmányok a zabolai Fiala Néprajzkutatók Szemináriumainak anyagából*. (A zabolai Csángó Néprajzi Múzeum Kiadványai, III.) Csángó Néprajzi Múzeum – Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár–Zabola, 69–108.

DOBOLYI Anamária

2007 Századfordulós építészeti törekvések Kézdivásárhely főterén. In: Barti Levente et al. (szerk.): *Acta Siculica 2007*. Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy, 481–495.

GYÁNI Gábor

1999 *Az utca és a szalon. A társadalmi térhasználat Budapesten 1870–1940*. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest.

GYÁNI Gábor – KÖVÉR György

2003 *Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig*. Osiris Kiadó, Budapest.

KAESZ Gyula

1995 *Ismerjük meg a bútorstílusokat*. Háttér Kiadó, Budapest.

MÁRAI Sándor

2010 *Egy polgár vallomásai*. Európa Könyvkiadó, Budapest.

KOSZTOLÁNYI Dezső

1993 *Édes Anna*. Editorg Kiadó, Budapest.

LOCUIŢE DE DINAINTE DE RĂZBOI

Studiul prezintă o expoziție comună a Muzeului Breslelor Incze Laszló din Târgu-Secuiesc și Muzeul Etnografic Ceangăiesc din Zăbala. Prin mobilierul prezentat, completat de diferite accesorii din colecția Muzeului Breslelor sau împrumutate de la persoane fizice din Târgu-Secuiesc am dorit să redăm atmosfera interioarelor burgheze din acea perioadă, să transmitem cât mai multe informații referitoare la modul de viață și la valorile morale exprimate prin aceste obiecte ale burghezimii. Studiul prezintă expoziția amănunțit, fiecare unitate în parte, discutând salonul, sufrageria și dormitoarele separat, prima dată în general, apoi punctând caracteristicile locale. În continuare sunt tratate diferite aspecte profesionale ale expoziției: popularizarea, marketingul, monitorizarea publicului, modurile evaluării. În sfârșit sunt prezentate amănunțit activitățile educaționale legate de expoziție, anunțate cu titlul „Poveștile mobilelor”.

PRE-WAR HOMES

The study presents a common exhibition of the Museum of Guilds Incze Laszló from Târgu-Secuiesc and the Csángó Ethnographic Museum from Zăbala. Through the presented furniture together with different accessories from the collection of the museum or borrowed from families from Târgu-Secuiesc we wanted to restore the bourgeois interior atmosphere of the time, to express as many information as possible on lifestyle and moral values expressed by these objects. The study presents the exhibition detailing each unit discussing lounge, dining room and bedrooms, first generally, and then pointing local features. Below are treated different professional aspects of the exhibition: popularization, marketing, public monitoring, evaluation modes. Finally are presented the educational activities related to the exhibition, announced as „The stories of furniture”.

KÉPEK

1. Szalonrészlet a kiállításból

2. Szalonrészlet

3. Ünnepi ebédre terített asztal

4. Tálalószekrény

5. Ebédlőszekrény

6. Ónémet hálószobarészlet

7. Hálószobarészlet

8. Ruhásszekrény és írószekrény a hálószobában

9. Ónémet tükör a hálószobában

10. Részlet a fehér hálószobából

11. Toalettasztal és komód

12. Ruhásszekrény

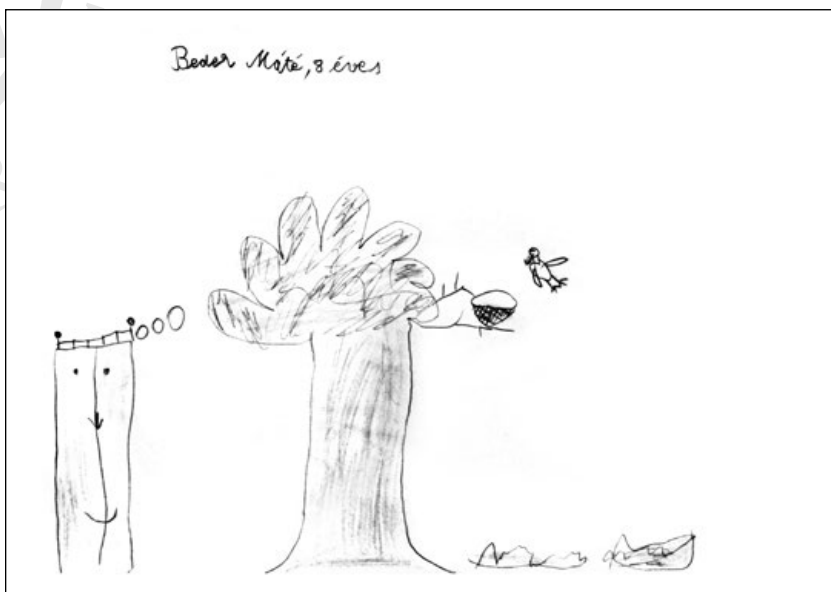
13. Bútormesék – múzeumpedagógiai foglalkozás

14. Egy kis korabeli hangulat

15. Mesehallgatás

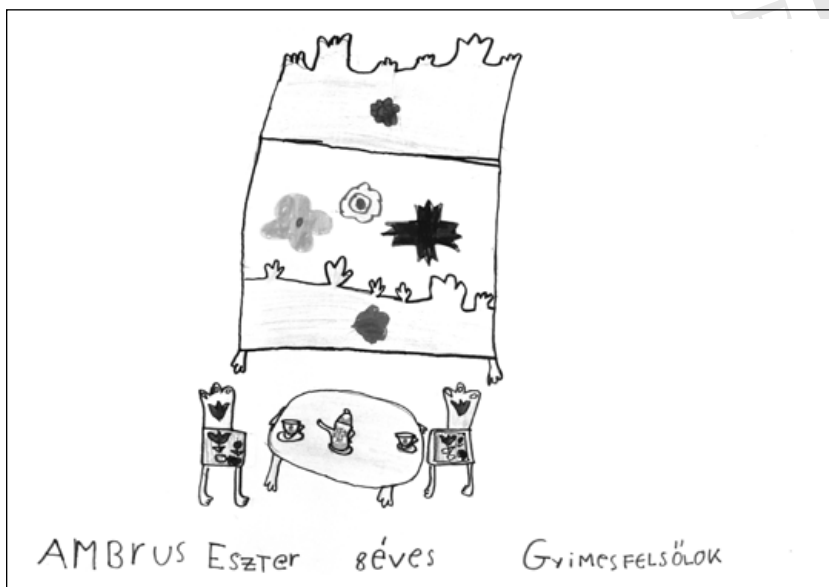

Beder Máté, 8 éves

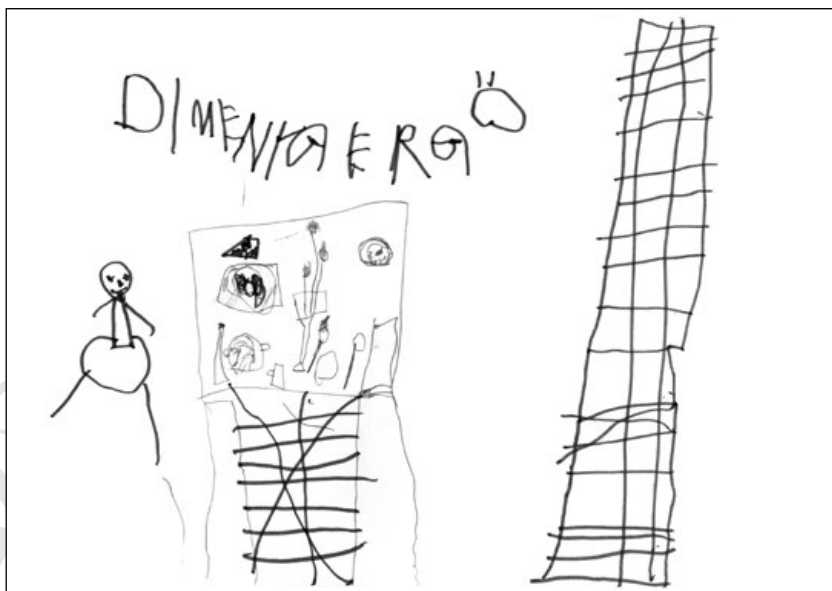
16. „Örült is álmában a szekrény, hiszen ő volt az a csodálatos tölgyfa...
mielőtt szekrény lett volna belőle”. Zelk Zoltán: *A szekrény álma*

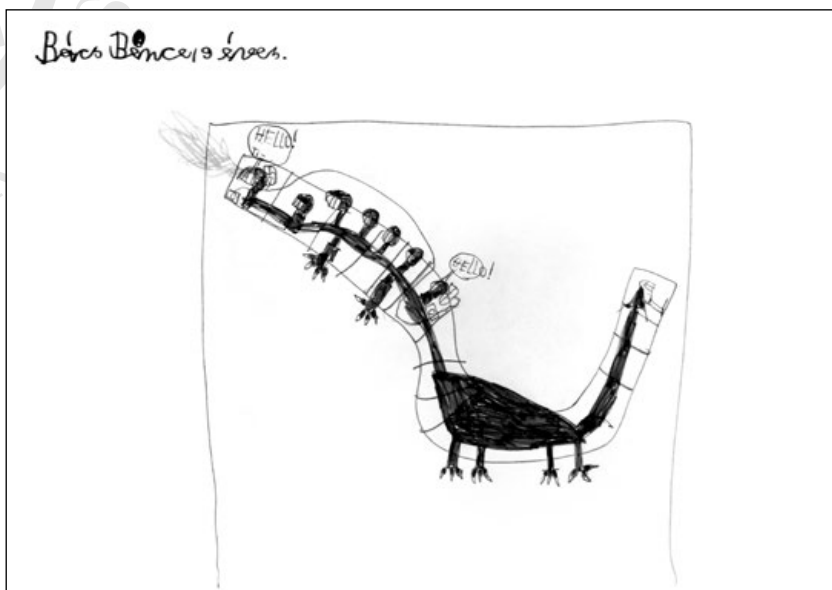
17. „A szobában van a szekrény, mint a vár, mint a vár!”
Nemes Nagy Ágnes: *Mi van a szobában*

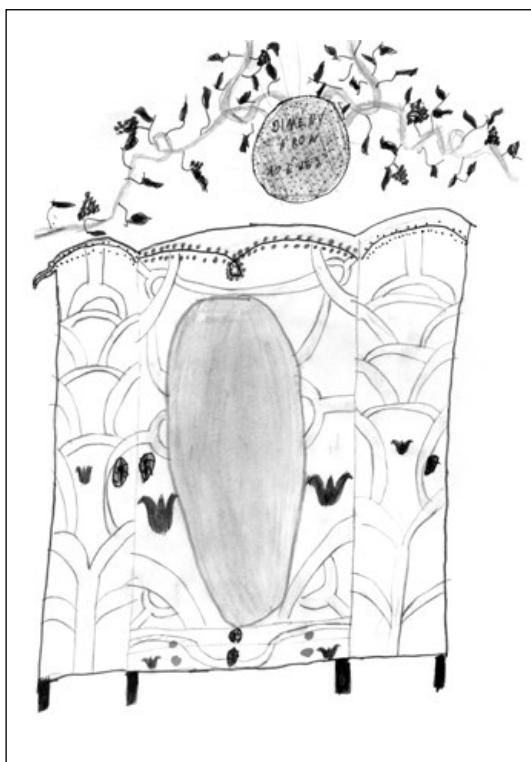
18. „A szobában van a szék, nem mondom, hogy csodaszép. Vén a támla, lóg a karfa, mintha volna gyöngér mancsa”. Nemes Nagy Ágnes: *Mi van a szobában*

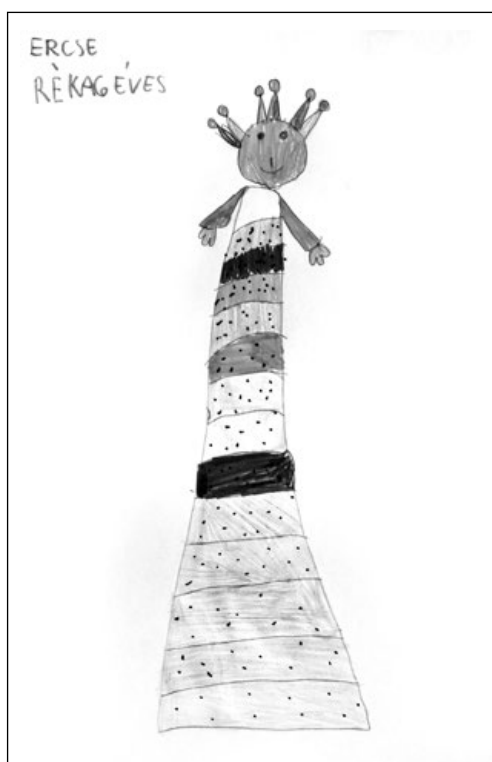
19. Terülj, terülj, asztalkám!

20. „Volt egyszer egy Mari nevű szekrény. És ebben a szekrényben lakott egy hétfejű sárkány.” Mosonyi Aliz: Szekrénymesék

21. „Ó, vén szekrény, te tudsz aztán sok furcsaságot”. Rimbaud: *A szekrény*

22. „Hol volt, hol nem volt, kishozbán innen, előszobán túl, a nagyszobában állt Sublót hercegnő. Tizenhárom fiókja volt, és mind a tizenhárom más színű”. Döbrentey Ildikó: *Sublót hercegnő*.

